

השובר את האומנין פרק ששי בבא מציעא פב.

עין משפט
גר מצוה

צ א ב מ"י פ"י מהל'
שכירות הל' א ועין
השגות ובמ"מ וכל"מ
סוג עשין פט טו"ע ח"מ
סי' עב סעי' ז וע"ש
בהג"ה:

תורה אור השלם
1 השב תשיב לו את
העבטו בבא השמש
ושבב בשלחמו וברבך
ולך תהיה צדקה לפני יי'
דברים כד יג

א) שזכות מג: (ב) פס מהל'
פסחים לא: גיטין לו:
קדושין ח: א ו' נש' חוס'
ע"כ, ד' לעיל כט. כ"ז כ"י:
שזכות מג: מדרס לג:
ה' ל' שיה: (ו) (בבלי ד' ל'
מס: א: (ז) (בבלי ד' ל':

מוסף רש"י

קתא. בית ד' (שבועות
מג:). אבד קתא דמגלא
אבד אלפא וזי: דסבר
וקציל: אכל כל זמן שזן
קיימין על כרחו נזכה חוב,
אם מלוה סתם הוא, סתם
מלוה שלשים יום, ואם פירש
לו זמן שנינוע זמנו יפרש,
ולא מצי לממר סברת
וקצילת, דאי לשם משכון
קצילה, לשם פרעון לא
קצילה, ויזין דקצילה לשם
משכון כל כמה דלא מהדר
ליה משכונה לא גבי ולא מצי
פטר נפשה דדמי מזין
(שם). מניין לבעל חוב
שקונה משכונה. כל ימי
הלוואה המשכון קנין לו ואם
נאנס חייב באונסין, שאינו
עליו לא כשומר חנם ולא
כשומר שכן פטורין
באונסין, אלא כולו כדשמו
ובשמינו עומד (פסחים
לז:). ולך תהיה צדקה.
בהשגת העבטו כתיב, אי
אמרת קונה משכון איכא
דקא כזה שכינה ששכר
בשלמתו, שהשאל לו זה דבר
הקנין לו, ואם אינו קונה,
דקא כזה ששכר זה מנין, על
שלו שכן (שם). שלא
בשעת הלוואתו. כגון ע"י
ב"ד, דכתיב משפטי קדש,
דכתיב לעיל מניה בחון
תעמוד והאיש וגו', ואמר
מר זה שליח ב"ד (שבועות
מד:). שומר אבדה. הכנים
אבדת חבירו לביטול, דכתיב
ואספתם אל מוך ביתך (ב"ב
לז:). כשומר חנם. ואינו
חייב אלא בפשיעה (ע"ד
ב"ב). כשומר שוכר. וחיוב
גנבה ואבדה, דשומר שוכר
מלוה הוא, דהעוסק במלוה
פטור מן המלוה (שם) א':
שכר מלוה (שבועות מד:).
לימא דרב יוסף תנאי
היא. דמלמא דרבה ודאי
תנאי היא, דר' עקיבא לית
ליה דרבה, אלא דרב יוסף
מי לימא תנאי היא, מי מצי
לאוקמי לר' אליעזר כותיה
(שם).

על המשכון. בשעת הלוואה משמע: ומתני'. שהלווה פירות: אי
הכי קמה ליה מתני' דלא כרבי עקיבא. דקמתי אכל אס הלווה
מעות שומר חנם ואין קיימא לן במסכת סנהדרין (דף פו.)
בכולו סתמי סתם משנה רבי מאיר סתם סיפא ר' יהודה סתם
ספרי ר' שמעון וכולו אליבא דר'
עקיבא: לימא. ר' אליעזר ור' עקיבא:
דלא שוי שיעור זוזי קא מפלגי
ובדשמואל פליגי. דאי דדשוי מודה
ר' אליעזר דלגזיניא שקליה ודלא
שוי פליגי דלרבי אליעזר לית ליה
דשמואל דאמר אבדו אלפא וזי
וסבר דקציל לגזיניא הא לית ליה
לרבי אליעזר דכיון דלא שוי לזכרון
דברים צעלמא הוא דנקיט ליה
ושומר חנם הוא ור' עקיבא אית ליה
דשמואל ואמר סבר וקציל בתורת
משכון וכל כמה דלא מיהדרי ליה
לא לגבי: דכולי עלמא לית להו
דשמואל דלרבי אליעזר לא מפסיד
כלום ולר' עקיבא אינו מפסיד אלא
כנגד המשכון: שקונה משכון. לכל
מילי והתחייב באונסין: אימור
אמר ר' יחקק נמשכנו שלא בשעת
הלוואה. דהא קרא נמשכנו ע"י
שליח ב"ד כתיב דכתיב לעיל מניה
בחון תעמוד ומוקמינן לה לקמן
(דף קג.) בשליח ב"ד והוא ודאי
קני דלגזיניא שקליה וליכא לדמיייה
למשכנו בשעת הלוואתו ובהך פלוגתא
דרבי אליעזר המלוה על המשכון
קתני: והכא נשומר אבדה קא
מפילגי. דטעמא דר' עקיבא משום
דשומר שוכר מלוה הוא והעוסק
במלוה פטור מן המלוה דאי בעי לא
יחייב ריפתא לעניא: שומר אבדה.
שמצא אבדה והכניסה אל מוך ביתו
דכתיב (דברים כב) ואספתם אל
מוך ביתך: כשומר שוכר. מלוה:
לימא דרב יוסף תנאי. דהא רבה
ודאי תנאי היא דהא ר' עקיבא לית
ליה דרבה ולית ליה לאוקמי
פלוגתייהו בטעמא אחרינא דהא
אהדרן בכמה טעמי ולא אחוקמא
אלא לרב יוסף מי מיעביא למימר
דרב יוסף: כשומר אבדה דכולי עלמא
כלומר רבה הוא דדחיק לאוקמי מילתיה
כתנאי אכל רב יוסף
אמר לך רבי אליעזר נמי קאי כוותי
היכא דאיכא מלוה כגון שומר
אבדה והכא היינו טעמא דפטור דקא
סבר אין כאן מלוה:
במלוה

נימא בדלא שוי שיעור זוזי ובדשמואל קמיפלאגי. פי' בקונט' אכל
דשוי הוא לכ"ע ש"ס ושיליה שזכות הדיינים (שבועות דף
מג: ושם מהל' ד"ה מאי) יש ספרים דגרסי ה"ד אי דשוי שיעור
זוזי מ"ט דרבי אליעזר אלא דלא שוי ובדשמואל קמיפלאגי משמע
כפ"ה דשוי מודו כ"ע וקשה דל"כ
אמאי קאמר מתניתין דלא כר'
אליעזר ולקמה דשוי שיעור זוזי
ומיתי ככ"ע וכו' הא דקאמר
דמתניתין דלא כרבי אליעזר היינו
לפי המסקנא דפליגי דשוי שיעור
זוזי וכדכר יוסף דהא לרבה דהלכתא
כוותיה פליגי לפי המסקנא דשמואל
כדפי' בפ"ז לעיל (דף כט.) ושם ד"ה
(והו) ומיהו יש לומר דלא מצי
לאוקמי מתני' דשוי וכו'ע דלוי
סברא שיתלוך רבי יהודה על רבי
אליעזר ור' עקיבא אלא ודאי מתני'
דלא שוי איירי אכל קשה כיון
דשוי שיעור זוזי לכולי עלמא אבדו
מעומיו אס כן דלא שוי מה שנגד
המשכון נמי אבדו לכ"ע ואס כן
אמאי ישבע לרבי אליעזר שאבד
המשכון בלא פשיעה מה מרווח
מאותה שזכות והלאה מעומיו שנגד
המשכון אבד אפי' לא פשע והיתרים
על המשכון יטול אפי' פשע במשכון
כיון דלית ליה לדשמואל וכו'ע כמו
שפירש בקונטרס דהיכא דלא (י) נקט
שיעור זוזי אפילו כנגד המשכון לא
יפסיד לר' אליעזר משום דלא נקטיה
אלא לזכרון דברים צעלמא זה אין
נראה דאי דשוי אבדו מעומיו אף
על גב דלית ליה לדשמואל אס כן
ע"כ לא אבדו אלא מטעמיה דרב
יוסף דמשום מלוה הוא ש"ס ומהאי
טעמא נמי יפסיד מה שנגד המשכון
דלא שוי דהא כ"ס שעשה מלוה
שהלווה על המשכון מועט ועוד
דלפי גריסת הספרים היה משמע
כרב יוסף וק"ל (כרזה דרפריש"י) בפ'
אלו מציאות (סא) ומיהו יש לומר
דדשוי הוא לכ"ע שומר שוכר ולא
מטעמי' דרב יוסף אלא מטעמיה

דשמואל דחשיב כאילו פירש אבד המשכון אבדו מעומיו וכי לא שוי
שיעור זוזי בשעת הלוואה לא נקיט ליה אלא לזכרון דברים צעלמא
ואפילו כנגד המשכון לא חשיב כאילו פירש אליבא דרבי אליעזר
מ"מ דוחק הוא ונראה לפרש לימא דלא שוי ובדשמואל קמיפלאגי
פי' אף דלא שוי ובדשמואל קמיפלאגי ולא דבר' יחקק ורב יוסף
דבטעמייהו לא מצי פליגי אלא דשוי ועוד דלפי האמת לא פליגי
דדשוי וזין דלא שוי דר' אליעזר לית ליה דשמואל ולהכי לא איבד
אף מה שנגד המשכון דמציא טעם יפסיד כיון דלית ליה לדשמואל ורבי עקיבא אית ליה דשמואל ואבדו מעומיו אפילו היתרים על
המשכון והא דקמתי מתניתין שומר שוכר לאו דוקא דהא האי לינשא לא שייך אמעות יתירים על המשכון אלא כלומר דין ש"ס דמפסיד הכל
גביניה ואבדה ולא באונסין א"נ מתניתין איירי דשוי דסתם משכון שום כנגד כל החוב ולכן קרי ליה ש"ס:

לא רבוי עימא לית אהו דשמואל. בפרק שזכות הדיינים (שבועות דף מג: ושם ד"ה מתני') פריך לשמואל מדתנן סלע הלויתך עליו
ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא שלשה דינרים היה שוה חייב ואמאי לימא הא קבלתיה וגרס בספרים וכן פי' בקונטרס
מתניתין דפרשים כי קאמר שמואל דלא פריש להאי גירסא אי"ש דלא מצי למימר הכא כולוהו אית להו דשמואל דאי ר' אליעזר אית
ליה דשמואל למה יטול נהי דלית ליה דרבי יחקק מטעמא דשמואל יפסיד הכל אפי' לא פירש ולא שוי כ"ס דשוי ואי איירי
דפרשים שלא יפסיד לא היה חולק ר' עקיבא אכל לפי גרסת ר"ח דגרסי הסם מתני' דלא פריש ושמואל דפרשים שיאבד כל מעומיו
וכן נראה לר"ת עיקר דאין סברא שיאבד כל מעומיו דלא פריש וה"פ למאן דמוקי פלוגתייהו דשמואל דר' אליעזר לית ליה דשמואל
ואף על גב דפרשים לא יועיל דאסמכתא היא וכיון דלא איבד מעות היתרים על המשכון גם מה שנגד המשכון לא הפסיד דאמר
באחיזה נשך (לעיל דף סו: ושם) דמי קאמר ליה קני לגזיניא ור"ע סבר דלא מקרי אסמכתא אלא היכא שאמר להסמיך מצירו על דבריו
כגון אס חוציר ולא אעבד אשלים אלפא וזי אכל הכא המלוה מחל כל חובו אס יפסיד המשכון וקשה דלפי גירסא זו אמאי לא קאמר
הכא כולי עלמא אית להו דשמואל היכא דפרשים והכא בשוי שיעור זוזי ולא פריש ודבר' יחקק קמפלגי דהא הלכתא כותיה דשמואל
דרב נחמן ונהרדעי ס"ל כותיה הסם ויש לומר דסבר גמרא דאי דפרשים מפסיד כל החוב דלא פריש נמי מפסיד כנגד המשכון דמה
שנגד המשכון דמי ולהכי לא מצי למימר כולי עלמא אית להו דשמואל וא"כ לר' אליעזר למה ישבע ויטול כל מעומיו דמה
שנגד המשכון יש לו להפסיד כיון דאית ליה דשמואל ומכל מקום הלכתא כשמואל דפרשים ור"ח פירש דאין הלכה כשמואל וטעמא משום
דקאמר הכא כולי עלמא לית להו דשמואל ואין זו ראייה שכן דרך הגמרא לדחות דכולי עלמא לית להו אע"ג דכן הלכה כיון דלא מצי
למימר כולי עלמא אית להו ועוד דלפי האמת דק"ל כרזה פליגי דשמואל וקאי רבי עקיבא ומתניתין דשמואל וא"כ ק"ל דשמואל ואע"ג
דרב פליגי עליה דהא בפרק הזהב (לעיל דף מה: ושם) מדמי פלוגתא דרב דערבון לפלוגתא דרשב"ג ורבנן גבי ואינו שוה אלא פלג
ובשזכות (דף מד:) מדמי פלוגתא דרשב"ג ורבנן לדשמואל א"כ פלוגתא דשמואל ורב לענין מי שפרע דאיקורא איתמר והלכה כרב
באיקורי' ה"נ דשמואל לענין דינא איתמר והלכתא כשמואל דייני ועוד דר' יוחנן פליגי ארצו דערבון וסבר כשמואל וקיימא לן "רב
ור' יוחנן הלכה כרבי יוחנן וכרב נחמן קיימא לן דייני לגבי כולי עלמא וסבר כשמואל:

לימא דרב יוסף תנאי. פירש בקונטרס דרבה ודאי תנאי היא ולעיל פירשתי בפרק שני (דף כט.) ושם ד"ה והו) דרבה ודאי לאו
תנאי ומוקי פלוגתייהו דשמואל וכולי עלמא אית להו דרבה אכל לרב יוסף כי נמי פליגי דשמואל ר' אליעזר דלאו כותיה:
במלוה